

Анна ШУЛЬГА,

orcid.org/0000-0002-6602-5716

*аспірантка кафедри германської і фіно-угорської філології імені професора Г. Г. Почепцова
Київського національного лінгвістичного університету
(Київ, Україна) Anna.shulha@knl.u.edu.ua*

ФСП ГРАНИЧНОСТІ ЯК СУБПОЛЕ АСПЕКТУАЛЬНОСТІ У ФІНСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено вивченню функціонально-семантичного поля граничності у фінській мові. Семантична категорія граничності є компонентом категорії аспектуальності. Доцільність проведення аспектологічних досліджень зумовлена складністю та багатокомпонентністю категорії аспектуальності, через яку вона в багатьох мовах залишається ще не дослідженою, а попередні напрацювання є лише базисом для появи нових поглядів і трактувань.

У статті наголошується на актуальності та перспективності використання ФСП для аналізу складних мовних явищ у будь-якій мові, оскільки теорія ФСП є потужним підґрунтям функціонального напрямку досліджень.

У статті наведено визначення аспектуальності та проаналізовано її особливості як категорії. Крім того, у статті визначено основні складники, що входять до спектра категорії аспектуальності у фінській мові.

Описано сутність ФСП, методику та переваги їх використання для аналізу мовних явищ.

Визначено граничність як основну семантичну категорію, що входить до складу категорії аспектуальності. Описано семантичні та функційні особливості категорії граничності. Проаналізовано граничні та неграничні речення. Виокремлено три групи дієслів за їх граничною семантикою, описано особливості граничних, неграничних та потенційно граничних дієслів, проаналізовано зв'язок граничної семантики дієслів із можливістю використання їх у граничних та неграничних реченнях.

Побудовано ФСП категорії граничності, де представлені засоби її реалізації у мовленні. Описано основні функції засобів вираження граничності. Проаналізовано роль, яку відіграють ті чи інші засоби у вираженні значень, притаманних граничності. Установлено та проаналізовано зв'язки та взаємодії між компонентами ФСП граничності.

Ключові слова: *функціонально-семантичне поле, аспектуальність, семантична категорія, граничність, неграничність, граничні дієслова, неграничні дієслова, потенційно граничні дієслова.*

Анна SHULGA,

orcid.org/0000-0002-6602-5716

*Postgraduate Student at the Department of German and Finno-Ugric Philology
named after Professor G. G. Pocheptsov
Kyiv National Linguistic University
(Kyiv, Ukraine) Anna.shulha@knl.u.edu.ua*

FSF OF TELICITY AS A SUBFIELD OF ASPECTUALITY IN THE FINNISH LANGUAGE

The article is dedicated to the construction of the functional-semantic field of telicity in the Finnish language. The semantic category of telicity is one of the basic semantic components of aspectuality, the study of which is a complex challenge for aspectologists. The relevance of the conducted aspectological researches is justified by the complexity and broad constituency of the category of aspect which is still not studied enough in any language. The previous researches might only serve as the basis for emerging new views and categorizations.

The article emphasizes the relevance and prospects of using FSP for the analysis of complex linguistic phenomena in any language. The theory of FSP is a significant achievement of the functional direction of research as it allows to rethink the new theory taking into account the new achievements of anthropocentric linguistics.

The article defines aspectuality and analyzes its features as a category. In addition, the article identifies the main components of the category of aspectuality in the Finnish language.

The essence of FSP, methods and advantages of their use for the analysis of speech phenomena are described.

Telicity is defined as the main semantic category that is part of the category of aspectuality. The semantic and functional features of the telicity category are described. Peculiarities of telic and atelic sentences are analyzed. Three groups of verbs according to their telicity semantics are singled out, features of telic, atelic and potentially telic verbs are described, the connection of telicity semantics of verbs with the possibility of their use in respectively telic and atelic sentences is analyzed.

The FSP of telicity as a category is constructed, where the means of its realization in speech are presented. The main functions and features of means of expression of telicity are described. The role of means which express telicity is analyzed. The connections and interactions between the components of the FSP telicity have been established and analyzed.

Key words: *functional-semantic field, aspectuality, semantic category, telicity, infinity, telic verbs, atelic verbs, potentially telic verbs.*

Постановка проблеми. Сучасні аспектологічні студії тяжіють до комплексного дослідження аспектуальності з акцентом на зв'язку семантики, функцій та засобів вираження (М. І. Калько, О. В. Смеричинська). Побудова ФСП є одним із найбільш удалих методів комплексного міжрівневого дослідження мовних явищ. Теорія ФСП, запропонована О. В. Бондарком, дозволяє більш об'єктивно проаналізувати те, що позитивно впливає на результати наукового дослідження, через що теорія не втрачає своєї актуальності серед представників функційної лінгвістики (І. Р. Вихованець, М. І. Калько, М. П. Кочерган, О. В. Смеричинська).

Категорія аспектуальності у фінській мові є складною та багаторівневою категорією, яку намагаються проаналізувати та систематизувати фінські мовознавці (О. Heinämäki, M. Larjavaara, H. Tammola). Через складну структуру категорії аспектуальності у фінській мові для її аналізу доцільно застосовувати теорію ФСП.

У більшості мов світу категорія аспектуальності є не єдиним ФСП, а сукупністю більш вузьких ФСП, побудованих навколо основних семантичних категорій, які входять до складу аспектуальності. У фінській мові, як і в багатьох інших мовах світу, одним із таких компонентів аспектуальності є семантична категорія граничності.

Аналіз досліджень. Теорія функціонально-семантичного поля доповнена й апробована в працях багатьох мовознавців (О. І. Бондар, Т. В. Булигіна, І. Р. Вихованець, М. Я. Гловинська, О. В. Падучева, С. В. Сорокін та ін.). ФСП як модель для систематизації та аналізу мовних явищ використано в дисертаційних працях під час аналізу аспектуальності як в українській мові (М. І. Калько), так і в зіставному мовознавстві (М. Ю. Лихошерстова, О. В. Смеричанська та ін.). Аналіз категорії аспектуальності та семантичної категорії граничності представлено у наукових дослідженнях та статтях (О. Heinämäki, E. Kangasmaa-Minn, M. Larjavaara, S. Nurminen, H. Tammola та ін.)

Мета статті – побудувати ФСП семантичної категорії граничності у фінській мові і проаналізувати зв'язки між його компонентами.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: 1) описати сутність та основні принципи побудови ФСП; 2) охарактеризувати структуру та семантичні особливості категорії граничності; 3) визначити ядро та периферію ФСП граничності; 4) побудувати ФСП граничності; 5) проаналізувати зв'язки між компонентами ФСП граничності.

Виклад основного матеріалу. Категорія аспектуальності є невичерпною площиною для сучасних лінгвістичних досліджень. Наприкінці

60-х рр. ХХ ст. О. В. Бондарко запропонував розглядати аспектуальність як функціонально-семантичною категорією (Бондарко, Буланін, 1967: 50), змістовим компонентом якої є «характер плину дії», а формальним – «морфологічні, словотворчі та лексичні засоби за участі деяких синтаксичних елементів речення» (Бондарко, Буланін, 1967: 50). Ю. С. Маслов, аналізуючи категорію аспектуальності, запропонував «двокомпонентну теорію» виду (Маслов, 1984), відповідно до якої аспектуальність містить граматичний вид та неграматичні або приховано граматичні компоненти. Поєднуючи ці два визначення, дефініціюємо аспектуальність як «широку функціонально-семантичну категорію, яка реалізується за допомогою таких двох компонентів, як граматичний та лексико-семантичний» (Шульга, 2021а: 64). При цьому граматичний компонент у слов'янських мовах позначають терміном «вид», а у неслов'янських – «аспект».

Визначаючи аспектуальність як функціонально-семантичну категорію, О. В. Бондарко розглядав її як сукупність ФСП, основними серед яких були ФСП лімітативності, фазовості, кратності тощо (Бондарко, 1987). Аспектолог визначав ФСП як «угруповання граматичних і «строєвих» лексичних одиниць», що «базуються на певній семантичній категорії», та «різноманітних комбінованих засобів певної мови, які взаємодіють на основі спільності семантичних функцій» (Бондарко, 1987: 11). За більш сучасним визначенням ФСП є системою «різноманітних мовних одиниць (лексичних, морфологічних, синтаксичних), здатних виконувати одну спільну функцію, що ґрунтується на спільності категоріального змісту» (Кочерган, 1999: 159). Оскільки ФСП має польову структуру, то воно має ядро та периферію. До ядра належить найбільш характерні одиниці, тоді як на периферії можуть перебувати менш функціонально насичені (Бондарко, 1987). При цьому межі між периферією та ядром не завжди чіткі, компоненти взаємодіють між собою та з одинцями сусідніх ФСП (Шульга, 2021b).

У фінській мові для побудови польової моделі категорії аспектуальності доцільно використовувати сукупність ФСП, оскільки аспектуальність становить сукупність категорій, «які слугують для вираження ступеня тривалості дії та ситуації на різних рівнях у реченнях» (Шульга, 2018: 344). Особливістю категорії аспектуальності у фінській мові (порівняно зі слов'янськими) є те, що граматично аспект реалізується в межах не дієслова, а речення.

О. В. Бондарко, пропонуючи теорію ФСП, увів поняття семантичних категорій, які він визначав як основні інваріантні семантичні константи, які можуть бути виражені тими чи іншими мов-

ними засобами (морфологічними, синтаксичними, лексичними або комбінованими) (Бондарко, 1987: 11–12). У цій статті під семантичними категоріями розуміємо семантичні складники категорії аспектуальності, як-от граничність, фазовість, хабітуальність тощо.

Основною семантичною категорією у сфері аспектуальності у фінській мові є граничність (Hakulinen, Vilkkuna, Korhonen, 2004). Семантична категорія граничності у фінській мові пов'язана з поняттям межі дії (як реальної, так і потенційної).

Оскільки аспектуальні значення, зокрема граничності, у фінській мові реалізуються на рівні не дієслова, а речення, то говорять про аспектуальні ситуації, представлені у реченні (Шульга, 2021а).

«Гранична ситуація (її іноді також називають перфективною) є цілісною, в якій є початок і кінець» (Шульга, 2021а: 64). Ситуацію розглядають як граничну, якщо дія, представлена у реченні, має значення зміни чи результату. До таких ситуацій належать пунктуальні та миттєві дії/події (Hakulinen et al., 2004)

Виражена в реченні негранична (імперфективна) ситуація підкреслює певний проміжок тривання ситуації або дії. Вона «описується як така, що перебуває у процесі, посередині, або така, що не досягла результату» (Шульга, 2018: 344).

Грамаічно досягнення чи недосагнення дією межі виражається за допомогою відмінка об'єкта. Якщо ситуація, представлена у реченні, не досягла межі та перебуває у процесі, то у реченні присутній партитивний об'єкт. Якщо ж дія вичерпала себе, досягла межі і припинилась, то йдеться про тотальний (акузативний) об'єкт (Шульга, 2021а). Партитивному об'єкту притаманні такі закінчення, як -а, -ä, -та, -tä, -тта, -ttä, а акузативному – -н, -т (Hakulinen et al., 2004). Проте ці відмінки об'єкта у фінській мові мають також не пов'язані з граничністю значення, що ускладнює дослідження сфери граничності та аспектуальності загалом (Hakulinen et al., 2004).

Ситуації у реченнях відображають реальну належність дії до межі (дія може досягти межі і вичерпатись або продовжуватись). Проте сфера семантичної категорії граничності є дещо ширшою, оскільки включає не лише реальну належність дії до межі, а й саму здатність дії досягати межі, зокрема й потенційну. Ця здатність закладена у семантиці дієслів і зумовлена особливостями перебігу тієї чи іншої дії в об'єктивній реальності.

Відповідно до наявності/відсутності здатності досягати дією межі всі дієслова у фінській мові поділяють на три аспектуальні типи: неграничні (rajaarakoiset), граничні (rajaavat), потенційно граничні (rajahakuiset) (Hakulinen et al., 2004: 1437).

Належність до певного з цих типів визначає те, в яких аспектуальних ситуаціях (граничних чи неграничних) може використовуватись дієслово (Hakulinen et al., 2004).

«Неграничні дієслова представлені у неграничних реченнях» (Шульга, 2021а: 66). До неграничних належать такі групи дієслів: 1) дієслова стану, що позначають буття; 2) погодні дієслова; 3) дієслова руху; 4) дієслова повторюваного руху (туди й назад); 5) дієслова-дії, що позначають почуття та емоційні реакції; 6) дієслова на позначення комунікації; 7) інші дієслова, що позначають відкриту дію або стан (вимагають партитивного об'єкта); 8) дієслова, що позначають порівняння або порівняне розташування; 9) дієслова зі значенням фреквентивності. Приклади дієслів, що належать до кожної з груп, наведено в таблиці 1.

Варто наголосити, що «неграничні дієслова можуть бути використані й у граничних реченнях, якщо в них граничність виражена за допомогою прислівників» (Шульга, 2021а: 66). У таких випадках граничне значення виникає в результаті поєднання значення тотального (акузативного) об'єкта та прислівників на зразок *loppuun (asti)* – до кінця (Hakulinen et al., 2004).

Граничні дієслова використовують у граничних реченнях. Граничними є перехідні дієслова з акузативним об'єктом (Hakulinen et al., 2004: 1437). «Такі дієслова позначають зміну, що призводить до межі дії або до результату» (Шульга, 2021а: 66). Дія, яка досягла межі (зміни), вичерпується і більше не може продовжуватись. До переліку граничних дієслів належать такі групи: 1) пунктуальні миттєві події, що позначають перехід у певний стан чи з певного стану; 2) дієслова чуттєвого сприйняття та комунікації; 3) дієслова на позначення «отримання» чи «віддавання»; 4) когнітивні дієслова тощо (табл. 1). Варто зазначити, що ці дієслова не є аналогом граничних дієслів в українській мові, до яких належать одновидові дієслова доконаного виду. До фінських граничних належать дієслова, які (залежно від контексту) в перекладі можуть мати форми обох видів, оскільки у фінській мові ключовою ознакою для зарахування дієслова до граничних є те, що воно має в значенні межу, після якої дія не може продовжуватись.

Граничні дієслова «виражають перехід до певного стану або вихід із певного стану», проте «частина таких дієслів може бути використана в реченнях, що позначають дюративні події» (Шульга, 2021а: 66). Якщо такі дієслова поєднані з тотальним об'єктом, то «речення представляє результативну подію і є аспектуально граничним» (Шульга, 2021а: 66).

Таблиця 1

Неграничні (недіяльні стан або подія)	Граничні (зміна, що призводить до межі дії)	Потенційно граничні
<p>Дієслова стану, що позначають буття: Olla (бути) Asua (жити) Elää (жити) Погодні дієслова: Sataa (йти (про опади)) Paistaa (світити) Tuulla (дути (про вітер)) Дієслова руху: Tanssia (танцювати) Juosta (бігати) Ajaa (вести (про машину), їхати) Kävellä (гуляти) Uida (плавати) Liikkuu (рухатись) Valua (литись) Heilua (хитатись, гойдатись) Keinua (гойдатись) Дієслова повторюваного руху (туди й назад): Liikuttaa (рухатись, курсувати) Halata (обіймати) Silittää (гладити) Taputtaa (стукати) Дієслова-дії що позначають почуття та емоційні реакції: Ihailla (милуватись, захоплюватись) Rakastaa (кохати) Ajatella (думати) Harmittaa (сердитись) Katsoa (дивитись) Katsella (дивитись, розглядати) Itkeä (плакати) Nauraa (сміятись) Hymyillä (посміхатись) Дієслова на позначення комунікації: Ehdottaa (пропонувати) Kehua (хвалити) Інші дієслова, що позначають відкрити дію або стан (вимагають партитивного об'єкта): Odottaa (чекати) Jatkaa (продовжувати) Auttaa (допомагати) Opiskella (учитись) Дієслова, що позначають порівняння або відносне розташування: Seurata (слідувати) Edeltää (передувати) Lähestyä (наближатись) Puolustaa (захищати) Vastustaa (відповідати) Muistuttaa (нагадувати) Verrata (порівнювати) Tarkoittaa (означати) Фреквентативні дієслова: Hoidella (піклуватись) Katsella (дивитись) Lopetella (закінчувати) Kuunnella (слухати)</p>	<p>Пунктуальні миттєві події, що позначають перехід у певний стан, чи з певного стану: Syntyä (народитись) Kuolla (померти) Saapua (прибути) Erota (розійтись) Avata (відчинити) Loppua (закінчитись) Lopettaa (закінчити) Sammua (погаснути) Hajota (зникнути) Jäädä (лишитись) Löytyä (знайтись) Löytää (знайти) Ihastua (захопитись) Kyllästyä (перенасититись) Nukahtaa (заснути) Ryöryä (втратити свідомість) Дієслова чуттєвого сприйняття та комунікації: Havaita (помітити) Huomata (помітити) Luvata (обіцяти) Ilmoittaa (інформувати) Unohtaa (забути) Дієслова на позначення «отримання» чи «віддавання»: Antaa (давати) Lainata (позичати) Maksaa (платити) Myydä (продавати) Saada (отримувати) Varastaa (грабувати) Heittää (кидати) Когнітивні дієслова: Tietää (знати) Tuntea (впізнавати) Muistaa (пам'ятати) Käsittää (розуміти) Kuulla (чути) Nähdä (бачити) Інші дієслова: Aivastaa (чхати) Kadottaa (втрачати) Keksiä (винаходити) Lopettaa (закінчувати) Tappa (вбити) Pudota (вронити) Kadottaa (втрачати) Huväksyä (затвердити, прийняти, одобрити) Kostaa (мститись) Voittaa (вигравати) Nävitä (програвати) Täyttyä (наповнюватись) Tyhjentyä (пустішатись) (Дієслова цієї групи мають переклади як ДВ, так і НДВ, проте всі мають у значенні межі, після якої дія не може продовжуватись)</p>	<p>Amrua (стріляти) Maalata (фарбувати, малювати) Pestä (мити) Kiivetä (лізти вгору, підійматись) Kasvaa (рости) Väheta (зменшуватись (про кількість)) Laihtua (худнути) Korjata (ремонтувати) Syödä (їсти) Syöttää (годувати) Juoda (пити) Valmistaa (готувати, підготовлювати) Paistaa (смажити) Kirjoittaa (писати) Lukea (читати) Rakentaa (будувати) Aktivoida (активувати) Alustaa (місити, замішувати) Grillata ((по)смажити на грилі) Siivota (прибирати) Lyödä (бити) Keittää (варити, кип'ятити) Piirtää (малювати) Keksiä (винаходити) Tehdä (робити) Kehittää (розвивати) Kiinnittää (прикріпляти) Koristaa (прикрашати) Kouluttaa (вчити, обучати) Leipoa (пекти) Lähetää (відправляти) Hakata (рубати) Каузативні дієслова, що позначають рух: Siirtää (переміщувати) Kuljettaa (перевозити) Vetää (тягнути) Työntää (штовхати) Nostaa (підіймати) Laskea (підіймати) Painaa (класти) Asettaa ((по)класти) Також до цієї групи можуть належати дієслова, що вказують на зміну стану: Lyhentää (укорочувати) Suurentaa (збільшувати) Parantaa (покращувати)</p>

Потенційно граничні дієслова здатні реалізуватися як у граничних реченнях, так і в неграничних (Накулінен et al., 2004). Вони представлені перехідними дієсловами, які поєднуються або з партитивним, або з тотальним об'єктом (Накулінен et al., 2004: 1437). Внутрішня семантика таких дієслів самостійно не вказує на досягнення чи недосягнення дією межі, значення досягнення межі реалізується за межами дієслова за допомогою відмінка об'єкта. «У таких дієсловах значення межі (результату) може бути представлене як досягнуте або недосягнуте» (Шульга, 2021а: 66). До цієї групи належить велика кількість дієслів, різних за своєю семантикою. Це дієслова, що позначають дії, які можуть бути представлені як завершені (які досягли межі) або як такі, що не досягли межі. Приклади потенційно граничних дієслів представлені у таблиці 1.

Проаналізувавши основні особливості семантичної категорії граничності у фінській мові та її основні компоненти, доцільно запропонувати модель ФСП, яка буде складатись із таких трьох компонентів, як ядро, близька периферія та віддалена периферія.

При цьому **ядерну** зону становлять аспектуальні типи дієслів, як-от граничні, неграничні та потенційно граничні дієслова. До **близької периферії** належить граматичний засіб вираження граничності (відмінок об'єкта), а **віддалену периферію** становлять контекстуальні засоби (прислівники та часові вирази).

Аспектуальні типи дієслів уналежнені до ядерної зони, оскільки вони здатні найбільш повно передавати значення граничності/неграничності, зокрема й потенційної. При цьому ядерну зону доцільно поділити на два компоненти: в центрі ядра будуть граничні та неграничні дієслова, оскільки вони є найбільш семантично забарвленими щодо маркера «наявність\відсутність межі», тоді як потенційно-граничні перебуватимуть на краю ядерної зони, оскільки здатні реалізувати значення наявності\відсутності межі в поєднанні з іншими засобами. У фінській мові аспектуальні типи дієслів зараховуємо до ядра ФСП граничності, оскільки вони: 1) охоплюють усю дієслівну лексику (присутні в кожному реченні, де є дієслово); 2) передають значення граничності, неграничності та потенційної граничності (жоден інший компонент не здатен виражати значення потенційної граничності). Крім того, саме належність до певного аспектуального класу та наявність чи відсутність здатності досягати мети визначає, чи може дієслово поєднуватись із партитивним та акузативним об'єктом.

На **близькій периферії** розташовуємо відмінок об'єкта, який визначає те, досягла дія реальної межі чи припинилась. Аспектуальні значення реалізуються за допомогою таких двох відмінків, як партитив (дія не досягнула межі) та акузатив (дія досягла межі і вичерпалась). Закінченнями партитива є -a, -ä, -ta, -tä, -tta, -ttä, які додаються до іменних частин мови. Усі закінчення мають однакове значення, і можливість поєднання слова з тим чи іншим варіантом закінчення зумовлена суто особливостями будови основи слова. Закінченнями акузатива є -n, і -t, які також додаються до іменних частин мови, а -n додається в однині до всіх іменних частин мови, окрім особових займенників. До особових займенників або до об'єктів у множині додають закінчення акузатива -t.

Відмінок об'єкта становить близьку периферію, оскільки: 1) не здатен реалізуватись без дієслівної семантики; 2) має й інші неаспектуальні значення; 3) не може реалізуватись за відсутності об'єкта (із неперехідними дієсловами), через що його функція як маркера граничності реалізується не в кожному реченні.

Контекстуальні засоби, які у фінській мові становлять **віддалену периферію** ФСП граничності, допомагають виразити значення граничності коли потрібно наголосити на досягненні межі неграничним за своєю природою дієсловом. Також контекстуальні засоби використовуються тоді, коли необхідно встановити часову межу дії. До таких засобів належать прислівники на зразок *loppiun (asti)* (укр. до кінця) та часові вирази *tunnin* (укр. впродовж години) *pitkään* (укр. довго), конструкції *x:n ajan* (укр. певний час) та *jostakin ajasta – johonkin aikaan* (укр. із якогось часу до якогось часу) тощо. Контекстуальні засоби уналежнюємо до віддаленої периферії, оскільки вони не здатні самостійно виражати семантику граничності і є допоміжним засобом вираження граничності. Такі вирази з'являються у мовленні тоді, коли мовець хоче наголосити на завершеності (вичерпаності) дії; підкреслити, що дія завершилась (особливо коли дія представлена неграничним дієсловом); вказати на часову межу дії. Вони поєднуються з іншими засобами вираження граничності.

Усі засоби вираження значень граничності тісно взаємодіють між собою, поєднуються для досягнення потрібного значення, проте вони не є взаємозамінними. Вони становлять тісну систему, в якій доповнюють одне одного, нанизуючи на ситуацію, представлену в реченні, потрібні відтінки значення.

Висновки. Описавши семантичну категорію граничності, визначивши її основні компоненти та засоби реалізації у мовленні, визначивши ядро та периферійну зону граничності та проаналізувавши взаємозв'язок між компонентами ФСП граничності, доцільно зробити такі висновки:

- 1) граничність є субполем аспектуальності, до складу якої входять більш вузькі за значенням семантичні зони;
- 2) граничність є основним семантичним компонентом аспектуальності, оскільки охоплює одне з основних значень аспектуальності – належність дії до межі, зокрема до потенційної;

3) до засобів вираження граничної семантики належать аспектуальні класи дієслів, відмінок об'єкта та контекстуальні засоби;

4) ФСП аспектуальності складається з таких трьох компонентів, як ядро, близька периферія та віддалена периферія;

5) до ядра належать аспектуальні класи дієслів, до близької периферії – відмінок об'єкта, до віддаленої – контекстуальні засоби;

6) компоненти ФСП граничності тісно взаємодіють між собою та поєднуються для створення необхідного значення граничності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарко А. В. Теория функциональной грамматики. Ленинград : Издательство «Наука» ленинградское отделение, 1987. 348 с.
2. Бондарко А. В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Санкт-Петербург : Издательство СПбГУ, 2001. 260 с.
3. Бондарко А. В., Буланин, Л. Л. Русский глагол. Ленинград : Просвещение, 1967. 190 с.
4. Маслов Ю. С. Очерки по аспектологии. Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1984. 263 с.
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 1999. 288 с.
6. Шульга А. А. Граматична категоризація аспектуальності в українській та фінській мовах. *Вісник мариупольського державного університету. Серія: Філологія*, 2018. Вип. 18. С. 342–349
7. Шульга А. А. Засоби вираження категорії аспектуальності у фінській мові. *Science and Education a New Dimension. Philology. Budapest*, 2021. IX(74). Issue 251. С. 64–67.
8. Шульга А. А. ФСП: Методологічна традиція та доцільність застосування у сучасних лінгвістичних дослідженнях. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2021, Т. 6, 35. С. 165–172
9. Hakulinen A., Vilku M., Korhonen R., et al. *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 2004. 1698 s.
10. Heinämäki O. Aspect in Finnish. *Aspect bound : A voyage into the realm of Germanic, Slavonic and Finno-Ugrian aspectology* (ed. by C. de Groot, H. Tommola). Dordrecht : Foris Publications, 1984. S. 153–177.
11. Kangasmaa-Minn E. Aspektista ja sen sukulaisilmiöistä suomalais-ugrilaisissa kielissä. *Yli-Vakkuri V. Tutkimuksia syntaksin ja pragmasyntaksin alalta*. Turku : TY, 1993. S. 13–23.
12. Tommola H. On Finnish «aspect» in discourse. *Verbal aspect in discourse : Contributions to the semantics of time and temporal perspective in Slavic and nonSlavic languages* (ed. by N. B. Thelin). Amsterdam : Benjamins, 1990. S. 349–366.

REFERENCES

1. Bondarko A. V. Teoriya funktsionalnoy grammatiki. [Functional grammar theory]. Leningrad: Izdatelstvo «Nauka» leningradskoe otdelenie, 1987. 348 s. [in Russian]
2. Bondarko A. V. Osnovyi funktsionalnoy grammatiki. Yazykovaya interpretatsiya idei vremeni. [Fundamentals of functional grammar. Linguistic interpretation of the idea of time]. Sankt-Piterburg: Izdatelstvo SPbGU, 2001. 260 s. [in Russian]
3. Bondarko A. V., Bulanin, L. L. Russkiy glagol. [Russian verb]. Leningrad: Prosveschenie, 1967. 190 s. [in Russian]
4. Maslov Yu. S. Ocherki po aspektologii. [Essays on Aspectology]. Leningrad: Izd-vo LGU, 1984. 263 s. [in Russian]
5. Kocherhan M. P. Zahalne movoznavstvo. [General linguistics]. Kyiv: Akademiia, 1999. 288 s. [in Ukrainian]
6. Shulha A. A. Hramatychna katehoryzatsiia aspektualnosti v ukrainskii ta finskii movakh. [Grammar categorization of the aspect in the finnish and ukrainian languages]. *Bulletin of Mariupol State University. Series: Philology*, 2018. Vyp. 18. S. 342–349 [in Ukrainian]
7. Shulha A. A. Zasoby vyrazhennia katehorii aspektualnosti u finskii movi. [Means of category of aspectuality in the finnish language]. *Science and Education a New Dimension. Philology. Budapest*, 2021. IKh(74). Issue 251. С. 64–67. [in Ukrainian]
8. Shulha A. A. FSP: Metodolohichna tradytsiia ta dotsilnist zastosuvannia u suchasnykh lnhvistychnykh doslidzhenniakh. [FSF: methodological tradition and benefits of application in modern linguistic research]. *Topical issues of the humanities: an intercollegiate collection of researchers working with young people with Drohobych workers at Ivan Franko University*, 2021, T. 6, 35. S. 165–172 [in Ukrainian]
9. Hakulinen A., Vilku M., Korhonen R., et al. *Iso suomenkielioppi*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 2004. 1698 s.
10. Heinämäki O. Aspect in Finnish. *Aspect bound : A voyage into the realm of Germanic, Slavonic and Finno-Ugrian aspectology* (ed. by C. de Groot, H. Tommola). Dordrecht : Foris Publications, 1984. S. 153–177.
11. Kangasmaa-Minn E. Aspektista ja sen sukulaisilmiöistä suomalais-ugrilaisissa kielissä. *Yli-Vakkuri V. Tutkimuksia syntaksin ja pragmasyntaksin alalta*. Turku : TY, 1993. S. 13–23.
12. Tommola H. On Finnish «aspect» in discourse. *Verbal aspect in discourse : Contributions to the semantics of time and temporal perspective in Slavic and nonSlavic languages* (ed. by N. B. Thelin). Amsterdam : Benjamins, 1990. S. 349–366.